

**ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIKLARININ ÇEŞİTLİ
DEĞİŞKENLERE GÖRE ANALİZ EDİLMESİ**
**ANALYSIS OF TEACHERS' PSYCHOLOGICAL HEALTH ACCORDING TO
VARIOUS VARIABLES**

Zafer ÇELİK

Öğretmen; MEB; ezgiegeates2016@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0000-2406-8606>

Ali YETER

Öğretmen; MEB; ali_yeter@windowslive.com; <https://orcid.org/0009-0006-7640-3676>

Özgür KORKMAZ

Öğretmen; MEB; ozgur-22@hotmail.com; <https://orcid.org/0009-0009-5454-164X>

İbrahim Halil DEMİREL

Öğretmen; MEB; turgutreisao@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0009-6688-1000>

Gani AYDIN

Öğretmen; MEB; aydingani@hotmail.com; <https://orcid.org/0009-0001-6160-6458>

Mehmet BULĞUR

Öğretmen; MEB; mehmetbulgur87@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0004-3880-0211>

ÖZET

Araştırmanın genel amacı, Türkiye’de görev yapan öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin belrilemektir. Bunun yanında araştırmada öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin cinsiyete, mesleki kıdeme ve öğrenim durumuna göre anlamlı bir değişikliğin olup olmadığının belirlenmesi de amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Hatay ilindeki kamu okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise evrende yer alan öğretmenler arasından “Basit Seçkisiz Örnekleme” yöntemi ile belirlenen 322 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmada toplanan verilerin, normal dağılım şartını yerine getirmesinden dolayı betimsel istatistiki yöntemlerle birlikte Bağımsız Örneklem t-Testi ve ANOVA gibi parametrik testler kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin psikolojik sağlıklarına ilişkin hayatındaki olumsuzlukların etkisinden kurtulmam uzun zaman almadığı, kötü birşeyler olduğunda bunu atlatmanın öğretmenler için zor olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının cinsiyete göre istatistiki açıdan erkek öğretmenler lehine, öğrenim durumuna göre lisans mezunu öğretmenler lehine olduğu belirlenmiştir. Mesleki kıdeme göre ise mesleki kıdemi az olan öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının düşük olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, psikoloji, sağlık, psikolojik sağlık, çeşitli değişkenler

ABSTRACT

The general purpose of the study is to determine the psychological resilience levels of teachers working in Turkey. In addition, it was also aimed to determine whether there is a significant change in the psychological resilience levels of teachers according to gender, professional seniority and educational status. Survey model, one of the quantitative research methods, was used in the research. The universe of the research consists of teachers working in public schools in Hatay in the 2022-2023 academic year. The research sample consists of 322 teachers determined by the "Simple Random Sampling" method among the teachers in the universe. Brief Psychological Resilience Scale was used as a data collection tool in the research. Since the data collected in the study met the normal distribution condition, they were analyzed using parametric tests such as Independent Samples t-Test and ANOVA, together with descriptive statistical methods. In the research, it was determined that it did not take me long to get rid of the negative effects of my life regarding the psychological resilience of teachers, and it was not

difficult for teachers to overcome when something bad happened. In addition, in the study, it was determined that the psychological resilience of teachers was statistically in favor of male teachers according to gender, and in favor of undergraduate teachers according to educational status. According to the professional seniority, it was determined that the psychological resilience of the teachers with low professional seniority was low.

Keywords: Teacher, psychology, resilience, resilience, various variables.

1. GİRİŞ

Günümüzde bireyler kendini fark ettiren zorlu yaşam koşullarıyla karşı karşıya gelmektedir. Zorlu yaşam koşulları karşısında bireyin psikolojik sağlığı bozulmakta ve yaşamın devamı için gereken enerjiyi bulamamaktadır. Bu şartlar karşısında birey gereken enerjiyi bulabilmek adına olmayı istediği benliği zihninde tasarlamaktadır. Kişi hayal ettiği, olmayı istediği idealist öğretmen tipini benliğinde oluşturmaktadır. Hayal edilen, istenilen benlik başarı ve çaba göstermesi için öğretmenlere yol göstermektedir. Okul çevresinde karışı karşıya kaldıkları zor durumları tekrar ideal benliğine bağlı şekilde gidermeye çalışmaktadır. Zorlu durumlar ile başa çıkabildiğinde özgüvende artma görülürken, aksi takdirde ideal benliğine uygun hareketler göstermediğinden strese artış görülmektedir (Besler, 2006).

Öğretmenlik, öğrencilerle doğrudan iletişim kurmayı gerektiren bir meslektir. Eğitim öğretim hayatının en önemli unsurlarından bir tanesidir. Eğitim öğretimin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi, daha nitelikli hale getirilebilmesi öğretmenlerle ilişkili bir durumdur. Öğretmenler davranışlarıyla, kişilik özellikleriyle ve duruşuyla rol modeldirler. Bu faktörler ve öğretmenlerin çalışma koşulları düşünüldüğünde öğretmenlik mesleği stresli bir hale bürünmektedir. Olumsuz durumlar karşısında bazı öğretmenler yeni durumlara uyum sağlarken bazı öğretmenler uyum sağlamakta zorlanmakta ya da uyum sağlayamamaktadır (Özbağır, 2019).

Pozitif psikoloji kavramlarından biri olan ve ulusal literatürde yer alan psikolojik sağlamlık kavramı araştırmacılar tarafından çeşitli disiplinlerden referans alınarak açıklanmıştır. Lazarus'a göre psikolojik sağlamlık kavramı, metallerin döküm ve dövme sürecindeki fiziksel durumlarını, sertliklerini, kırılganlıklarını, yumuşaklıklarını ve esnekliklerini karşılaştırarak tanımlanmaktadır. Türkiye'nin 2000'li yıllardan itibaren davranış psikolojisi alanında tanımlanan kavramlar üzerine araştırmalar yaptığı görülmektedir (Gizir, 2004).

Bireylerin yaşamda karşılaştıkları olumsuz deneyimlerden kurtulma ve normal yaşama uyum sağlama süreci psikolojik sağlamlık kavramı ile açıklanmaktadır (Stewart, Ride ve Mangham, 1997). Literatürde psikolojik sağlamlık kavramı bir kişilik özelliği olarak görülmektedir. Garmezy (1991) psikolojik sağlamlık kavramını tehlikeli ortamlarda çocukların bir karakter özelliği olarak sunmaktadır. Conner ve Davidson (2003) ise psikolojik sağlamlığı, bireyin tehlikeli durumlar karşısında sebat etmesini sağlayan bir kişilik özelliği olarak tanımlamaktadır. Psikolojik olarak dayanıklı insanlar, zor durumlar karşısında çaba gösterir, hayatta kalır ve üstün davranışlar sergilerler (Eminağaoğlu, 2006).

Kelime anlamı olarak psikolojik sağlamlık, Latince "resilience" kelimesinden türetilmiş olup, esnek bir maddenin esnekliği kullanılarak eski haline döndürülebilmesi anlamına gelmektedir (Greene, 2002). İngilizce karşılığı "resilience" kelimesidir. Sağlamlık kavramı maddenin esnek ve elastik olmasıyla bozulduktan sonra kolay bir şekilde eski haline dönmesi anlamında kullanılmaktadır (Börekçi ve Gerçek, 2018). Psikolojik sağlamlık kavramı "resilience", "resiliency" kelimelerin Türkçe karşılığı tam olarak belirlenemeyeceği fakat ülkemizde yapılan bilimsel araştırmalarda bu kavrama yakın olarak "sağlamlık", "psikolojik sağlamlık", "psikolojik dayanıklılık", "yılmazlık", "dirençlik", "psikolojik güçlülük", "kendini toparlama gücü" gibi kavramlarıyla ifade edilmektedir (Öğülmüş, 2001; Terzi, 2005;

Eminağaoğlu, 2006; Kararımk, 2007; Gizir, 2007; Basım ve Çetin, 2011). Türkiye’de yapılan araştırmalar incelendiğinde “resilience” kelimesi için çeşitli çeviri karşılıkları alındığı görölmektedir. Bu çevirilerin, psikolojik sağlamlık (Kararımk 2006; Gizir ve Aydın 2006; Gizir, 2007), yılmazlık (Öğölmüş, 2001; Özcan, 2005; Gürkan, 2006), ego sağlamlığı (Kararımk, 2006), kendini toparlama gücü (Terzi, 2006) ve dayanıklılık şeklinde ifade edildiği görölmüştür. Yapılan çevirilerde araştırmacıların farklı kavramlar kullandığı görölmektedir. Çeviri çeşitliliğinden kaynaklı literatürde kavram birliğine ulaşılamadığı görölmektedir. Bu kapsamda araştırmaların psikolojik sağlamlık üzerine yoğunlaşması ve Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği’nin kullanılmasından dolayı “resilience”, “resiliency” kelimeleri psikolojik sağlamlık olarak nitelendirilecektir.

Kararımk’a (2006) göre zorluklarla karşılaştıktan sonra yaşanan uyum süreci, bireyleri yaşamlarında değişiklik yapmaya itmektedir. Ortak noktaların incelenmesi stres, travma ve zorlu yaşam olaylarının dinamik bir şekilde üstesinden gelme ve bunlara uyum sağlama süreci olduğunu ortaya koymaktadır (Doğan, 2020).

Psikolojik sağlamlık kavramı birçok araştırmanın konusu olmuştur. Bu çalışmalar farklı yorumlara yol açmaktadır. Psikolojik sağlamlık bazı araştırmalarda bir kişilik özelliği olarak değerlendirmiştir (Terzi, 2005; Aydoğdu, 2013). Psikolojik sağlamlık bu nedenle kişilik özelliklerinin olumlu bir sonucudur. Bu değerlendirmenin aksine, çeşitli araştırmacılar psikolojik sağlamlığı kişilik özellikleriyle açıklanamayacağını savunmaktadır.

Araştırmalar psikolojik sağlamlık kavramını üç dalga olarak görmektedir. Birinci dalga; psikopatolojinin nasıl geliştiğini anlamak ve önlemek için yapılan çalışmalardan oluşmaktadır (Masten ve Obradovic, 2006; Masten, 2011). İkinci dalga; psikolojik dayanıklılık kazandırdığı düşünölen koruyucu faktörleri belirlemek, aktif ve uyumlu uyumu teşvik eden faktörleri bulmak için yapılan çalışmalardan oluşur (Masten ve Obradovic, 2006). Üçüncü dalga; koruyucu faktörlerden ziyade psikolojik sağlamlığı sağlayan mekanizmaların analiz edildiği çalışmalardan oluşmaktadır (Luthar, Cicchetti & Becker, 2000). Bireyler için önemi yadsınamayacak olan psikolojik sağlamlığın eğitim ortamlarında öğretmenler tarafından ne düzeyde sergilendiği eğitim-öğretim ortamlarının güçölülüğü için önemli olduğu söylenebilir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, Türkiye’de görev yapan öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin belrilemektir. Bunun yanında araştırmada öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin cinsiyete, mesleki kídeme ve öğrenim durumuna göre anlamlı bir değişikliğin olup olmadığının belirlenmesi de amaçlanmıştır.

- Öğretmenlerin psikolojik sağlamlıklarının dağılımını ne şekildedir?
- Öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?
- Öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri mesleki kídeme göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?
- Öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri öğrenim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yaklaşımına ait “tarama modeli” kullanılmıştır. Tarama modellerinin amacı, mevcut veya geçmiş durumları anlamak ve betimlemektir (Karasar, 2020). Ayrıca model taranarak bireysel özellikler bağlamsal olarak belirlenebilir (Gürbüz ve Şahin, 2017). Açıklanan tarama modelinin özellikleri göz önünde bulundurularak yapılan araştırmalar, öğretmen psikolojik sağlamlık düzeylerini betimlemiş ve öğretmen psikolojik sağlamlık düzeylerini belirlenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Hatay’daki devlet okulu öğretmenlerini kapsamaktadır. Araştırmanın örneklemini, evrendeki öğretmenler arasında olasılığa dayalı örneklem türlerinden biri olan basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 322 öğretmenden oluşmaktadır. Bu örneklem türünde, evrendeki herkesin eşit oranda araştırmaya dahil edilme şansı bulunmaktadır (Büyüköztürk vd., 2020). Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Cinsiyete İlişkin Dağılımları

Cinsiyet	n	Yüzde (%)
Kadın	162	50,3
Erkek	160	49,7
Toplam	322	100,0

Tablo 1’de öğretmenlerin %50,3’ünün kadın (n=162), %49,7’sinin erkek (n=160) olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Mesleki Kıdeme İlişkin Dağılımları

Mesleki Kıdem	n	Yüzde (%)
1-5 yıl	26	8,1
6-10 yıl	74	23,0
11-15 yıl	80	24,8
16-20 yıl	80	24,8
21 yıl ve üzeri	62	19,3
Toplam	322	100,0

Tablo 2’de öğretmenlerin % 8.1’inin mesleki kıdeminin 1-5 yıl (n=26), % 23’ünün 6-10 yıl arasında (n=74), % 24.8’inin 11-15 yıl arasında (n=80), %24.8’inin 16-20 yıl arasında (n=80), %19,3’ünün ise 21 yıl ve üzeri (n=62) mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Öğrenim Durumuna İlişkin Dağılımları

Öğrenim Durumu	n	Yüzde (%)
Lisans	209	64,9
Lisansüstü	113	35,1
Toplam	322	100,0

Tablo 3'te öğretmenlerin %64,9'unun lisans (n=209), %35,1'inin lisansüstü (n=113) eğitim mezunu olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeylerini belirlemek için veri toplama aracı olarak “Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin İngilizce formu Smith vd. (2008) tarafından bireylerin psikolojik sağlık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Geliştirilen bu ölçeğin Türkçeye uyarlanması ve geçerlik, güvenirlik çalışmaları Doğan (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçek 5'li likert tipi 6 maddelik bir ölçektir. Ölçekte seçenekler “Hiç uygun değil (1)”, “Uygun Değil (2)”, “Biraz Uygun (3)”, “Uygun (4)” ve “Tamamen Uygun (5)” şeklinde kademelendirilmiştir. Ölçekte 2, 4 ve 6. Maddeler ters madde olup puan hesaplamasından tersten kodlanmaktadır. Ölçekte alınan yüksek puan psikolojik sağlamlığın yüksekliğini ifade etmektedir. Ölçeğin Türkçe versiyonunu iç tutarlık katsayısı .83 bulunurken iç tutarlık güvenirlik katsayısı .80 ile .91 arasında bulunmuştur. Bu araştırmada ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeğinin tekrar Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayısı hesaplanmış ve .85 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu değer “.80” üzerinde olmasından dolayı ölçek aracılığı ile toplanan verilerin güveniir olduğu (Kalaycı, 2017) kabul edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri SPSS 25 programı aracılığıyla analize edilmiştir. Analize verilerin normalliğine bakılarak başlanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda kısa psikolojik sağlık ölçeğinin basıklık ve çarpıklık katsayısı değerlerinin “ $\pm 1,5$ ” arasında (-,213; -,126) olduğu belirlenmiştir. Erişilen bu değerler araştırmada kullanılan ölçeklerin puanlarının normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bundan dolayı araştırmada parametrik testlerle verilerin analiz edilmesine karar verilmiştir. Verilerin analizinde, betimsel istatistiki yöntemlerden ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmıştır. Ayrıca “Bağımsız Örneklem t-Testi” ve “Tek Yönlü Varyans Analizi” kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Öğretmenlerin psikolojik sağlamlıklarının dağılımı ne şekildedir?” alt problemine ait veriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Psikolojik Sağlık Ölçeğinin 1. Maddesine İlişkin Betimsel İstatistiki Bulgular

Sıkıntılı zamanlardan sonra kendimi çabucak toparlayabilirim.		
	f	%
Hiç Uygun Değil	107	33,2
Uygun Değil	114	35,4
Biraz Uygun	87	27,0
Uygun	10	3,1
Tamamen Uygun	4	1,2
Toplam	322	100

Tablo 4'te öğretmenlerin % 33.2'sinin (f=107) sıkıntılı zamanlarda kendisinin çabuk toplamının kendisi için hiç uygun olmadığını, % 35.4'ünün (f=114) uygun olmadığını, %27'sinin (f=87) biraz uygun olduğunu, % 3.1'inin (f=10) uygun olduğunu, % 1.2'sinin (f=4) ise tamamen uygun olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Psikolojik Sağlık Ölçeğinin 2. Maddesine İlişkin Betimsel İstatistiki Bulgular

Stresli olayların üstesinden gelmekte güçlük çekerim.		
	f	%
Hiç Uygun Değil	108	33,5
Uygun Değil	184	57,1
Biraz Uygun	14	4,3
Uygun	15	4,7
Tamamen Uygun	1	,3
Toplam	322	100

Tablo 5'te öğretmenlerin % 33.5'inin (f=108) stresli durumların üstesinden gelmenin kendisi için hiç uygun olmadığını, % 57.1'inin (f=184) uygun olmadığını, % 4.3'ünün (f=14) biraz uygun olduğunu, % 4.7'sinin (f=15) uygun olduğunu, % 0.3'ünün (f=1) tamamen uygun olduğunu belirttiği saptanmıştır.

Tablo 6. Psikolojik Sağlık Ölçeğinin 3. Maddesine İlişkin Betimsel İstatistiki Bulgular

Stresli durumlardan sonra kendime gelmem uzun zaman almaz.		
	f	%
Hiç Uygun Değil	108	33,5
Uygun Değil	117	36,3
Biraz Uygun	70	21,7
Uygun	18	5,6
Tamamen Uygun	9	2,8
Toplam	322	100

Tablo 6'da öğretmenlerin % 33.5'sinin (f=108) stresli durumlardan sonra kendilerine gelmenin uzun zaman almadığı hususunun kendileri için hiç uygun olmadığını, % 36.3'ünün

(f=117) uygun olmadığını, %27.7'sinin (f=70) biraz uygun olduğunu, % 5.6'sının (f=18) uygun olduğunu, % 2.8'inin (f=9) ise tamamen uygun olduğunu belirttiği saptanmıştır.

Tablo 7. Psikolojik Sağlık Ölçeğinin 4. Maddesine İlişkin Betimsel İstatistik Bulgular

Kötü birşeyler olduğunda bunu atlatmak benim için zordur.		
	f	%
Hiç Uygun Değil	117	36,3
Uygun Değil	181	56,2
Biraz Uygun	14	4,3
Uygun	7	2,2
Tamamen Uygun	3	,9
Toplam	322	100

Tablo 7'de öğretmenlerin % 36.3'ünün (f=117) kötü birşeyler olduğunda bunu atlatmanın zor olduğu hususunun kendileri için hiç uygun olmadığını, % 56.2'sinin (f=181) uygun olmadığını, % 4.3'ünün (f=14) biraz uygun olduğunu, % 2.2'sinin (f=7) uygun olduğunu, % 0.9'unun (f=3) ise tamamen uygun olduğunu belirttiği saptanmıştır.

Tablo 8. Psikolojik Sağlık Ölçeğinin 5. Maddesine İlişkin Betimsel İstatistik Bulgular

Zor zamanları çok az sıkıntıyla atlatırım.		
	f	%
Hiç Uygun Değil	110	34,2
Uygun Değil	181	56,2
Biraz Uygun	18	5,6
Uygun	8	2,5
Tamamen Uygun	5	1,6
Toplam	322	100

Tablo 8'de öğretmenlerin % 34.2'sinin (f=110) zor zamanları çok az sıkıntı ile atlatma hususunun kendileri için hiç uygun olmadığını, % 56.2'sinin (f=181) uygun olmadığını, %5.6'sının (f=18) biraz uygun olduğunu, % 2.5'inin (f=8) uygun olduğunu, % 1.6'sının (f=5) ise tamamen uygun olduğunu belirttiği saptanmıştır.

Tablo 9. Psikolojik Sağlık Ölçeğinin 6. Maddesine İlişkin Betimsel İstatistik Bulgular

Hayatımdaki olumsuzlukların etkisinden kurtulmam uzun zaman alır.		
	f	%
Hiç Uygun Değil	171	53,1
Uygun Değil	19	5,9
Biraz Uygun	15	4,7
Uygun	113	35,1
Tamamen Uygun	4	1,2
Toplam	322	100

Tablo 9’da öğretmenlerin % 53.1’inin (f=171) hayatlarındaki olumsuzlukların etkisinden kurtulmam uzun zaman alma hususunun kendileri için hiç uygun olmadığını, % 5.9’unun (f=19) uygun olmadığını, % 4.7’sinin (f=15) biraz uygun olduğunu, % 35.1’inin (f=113) uygun olduğunu, % 1.2’sinin (f=4) ise tamamen uygun olduğunu belirttiği saptanmıştır.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?” alt problemine ait veriler Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Psikolojik Sağlıklarının Cinsiyete Göre Analiz Bulguları

Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{X}	S	t	p
Psikolojik Sağlık	Kadın	162	10,85	3,795	-3,691	,000
	Erkek	160	12,63	4,802		

Tablo 10’da öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının cinsiyet yönünden istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < ,05$). Cinsiyete göre belirlenen anlamlı farklılığın erkek öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının kadınlara göre anlamlı derecede yüksek olması sebebi ile erkek öğretmenler lehine olduğu ifade edilebilir. Bunun yanında erişilen bu veriler doğrultusunda öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının cinsiyet açısından benzerlik göstermediği ileri sürülebilir.

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeyleri mesleki kıdeme göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?” alt problemine ait veriler Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Psikolojik Sağlıklarının Mesleki Kıdeme Göre Analiz Bulguları

Ölçek	Mesleki Kıdem	n	\bar{X}	S	F	p	Fark
Psikolojik Sağlık	1. 1-5	26	6,92	2,606	77,855	,000	1-3
	2. 6-10	74	7,75	3,618			1-4
	3. 11-15	80	11,81	3,198			1-5
	4. 16-20	80	13,91	1,552			2-3
	5. 21 yıl ve +	62	15,62	4,098			2-4
	Toplam						
		322	11,74	4,409		3-4	
						3-5	
						4-5	

Tablo 11’de öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının mesleki kıdem yönünden istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < ,05$). Erişilen bu veriler doğrultusunda öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının mesleki kıdem açısından benzerlik göstermediği ileri sürülebilir. Mesleki kıdem yönünden belirlenen anlamlı farklılığın mesleki kıdemi 1-5/6-10 arası olan öğretmenler ile 11-15/16-20/21 ve üzeri yıl olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca mesleki kıdemi 11-15 yıl arası olan öğretmenler ile 16-20/21 yıl ve üzeri olan ile 16-20 ile 21 yıl ve üzeri olan öğretmenler arasındadır.

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeyleri öğrenim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?” alt problemine ait veriler Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Psikolojik Sağlıklarının Öğrenim Durumuna Göre Analiz Bulguları

Ölçek	Öğrenim Durumu	n	\bar{X}	S	t	p
Psikolojik Sağlık	Lisans	209	12,80	3,540	5,578	,000
	Lisansüstü	113	9,77	5,148		

Tablo 12’de öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının öğrenim durumu yönünden istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < ,05$). Öğrenim durumuna göre belirlenen anlamlı farklılığın lisans mezunu öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının liansüstü eğitim mezunu öğretmenlere göre anlamlı derecede yüksek olması sebebi ile lisans mezunu öğretmenler lehine olduğu ifade edilebilir. Bunun yanında erişilen bu veriler doğrultusunda öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının öğrenim durumu açısından benzerlik göstermediği ileri sürülebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırmada öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıda alt problemlerin veriliş sırasına göre sunulmuştur.

Araştırmanın “Öğretmenlerin psikolojik sağlıkları cinsiyete göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemine yönelik olarak yapılan analizler neticesinde ulaşılan sonuçlara göre öğretmenlerin cinsiyete göre psikolojik sağlıklarının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Cinsiyete göre belirlenen anlamlı farklılığın bütün boyutlarda erkek öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının kadınlara göre yüksek olmasından dolayı erkek öğretmenler lehine olduğu söylenebilir. Ayrıca elde edilen bulguya göre öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının cinsiyet açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir.

Araştırmanın “Öğretmenlerin psikolojik sağlıkları öğrenim durumuna göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemine yönelik olarak yapılan analizler neticesinde ulaşılan sonuçlara göre öğretmenlerin öğrenim durumuna göre psikolojik sağlıklarının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Öğrenim durumuna göre belirlenen anlamlı farklılığın lisans mezunu öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının lisansüstü eğitim mezunu öğretmenlere göre yüksek olmasından dolayı lisans mezunu öğretmenler lehine olduğu söylenebilir. Ayrıca elde edilen bulguya göre öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının öğrenim durumu açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir.

Araştırmanın “Öğretmenlerin psikolojik sağlıkları mesleki kıdeme göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemine yönelik olarak yapılan analizler neticesinde ulaşılan sonuçlara göre öğretmenlerin mesleki kıdeme göre psikolojik sağlıklarının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen bulguya göre öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının mesleki kıdem açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir. Mesleki kıdeme göre belirlenen anlamlı farklılığın mesleki kıdemi 1-5 ile diğer mesleki kıdemlere sahip öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulguya göre öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının mesleki kıdem açısından birbirine benzemediği

söylenbilir.

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak uygulayıcılara ve araştırmacılara öneriler sunulmuştur. Sunulan öneriler şu şekildedir:

- Araştırma öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile sınırlıdır. İleride yapılacak araştırmalarda öğretmenler dışında okulun diğer paydaşları da sürece dâhil edilerek kapsamlı araştırmalar yapılarak karşılaştırmalar yapılabilir.
- Araştırma devlet okullarında yapılmıştır. Gelecekteki araştırmalar, özel okullarda çalışan öğretmenleri araştırma sürecine dâhil edebilir ve özel ve devlet okullarında çalışan öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerini karşılaştırabilir.
- Araştırma, Hatay okullarında görev yapan öğretmenlerin veri toplama araçlarına verdikleri yanıtlarla sınırlıdır. Farklı illerde ve farklı örneklem gruplarında yapılan araştırmalarla kapsamlı sonuçlar elde edilebilir.
- Tarama modeli, araştırma için tercih edilen yöntemdir. Gelecekteki çalışmaların kapsamlı ve sağlam temelli verilere erişimini sağlamak için nitel araştırma yaklaşımları da araştırma sürecine entegre edilebilir.

KAYNAKLAR

- Aydoğdu, T. (2013). *Bağlanma stilleri, başa çıkma stratejileri ile psikoloji dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Basım, H. N. ve Çetin, F. (2011). Psikolojik dayanıklılığın iş tatmini ve örgütsel bağlılık tutumlarındaki rolü. *The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 13(3).
- Luthar, SS, Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). Dayanıklılığın yapısı: Gelecekteki çalışmalar için kritik bir değerlendirme ve yönergeler. *Çocuk gelişimi*, 71(3), 543-562.
- Besler, E. (2006). *Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerde tükenmişliğin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Börekçi, D. Y. ve Gerçek, M. (2018). Resilience kavramının sosyal bilimlerde türkçe kullanımları bağlamında değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 46-47.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E, Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Connor, K. M., Davidson, J.R. (2003). Development of a new resilience scale: The connor davidson resilience scale (CD-RISC). *Depression And Anxiety*, 18, 76-82.
- Doğan, B. B. (2020). *Okul psikolojik danışmanlarının (rehber öğretmenlerinin) psikolojik sağlamlık, özyeterlik ve iş doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness and Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Eminağaoğlu, N. (2006). *Güç koşullarda yaşayan sokak çocuklarda dayanıklılık (sağlamlık)*. Doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Garnezy, N. (1991). Resilience in children's adaptation to negative life events andstressed environments. *Pediatric Annals*, 20, 459-466.
- Gizir, C. A. (2004). *Akademik sağlamlık: yoksulluk içindeki sekizinci sınıf öğrencilerin*

akademik başarılarına katkıda bulunan koruyucu faktörlerin incelenmesi. Doktora tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerinde bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128.

Gizir, C. A., Aydın, G. (2006). Psikolojik sağlamlık ve ergen gelişim ölçeğinin uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 26, 87- 99.

Greene, R. (2002). Human behavior theory: A resilience orientation. *Policy and Research*, 1-28.

Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Gürkan, U. (2006). *Grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yılmazlık düzeylerine etkisi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Kalaycı, Ş. (2017). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Dinamik Akademi Yayınları.

Kararırmak, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-142.

Kararırmak, Ö. (2007). Deprem yaşamış bireylerde psikolojik sağlamlığa etki eden kişisel faktörlerin incelenmesi: bir model test etme çalışması (Yayımlanmamış Doktora Tezi). ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi* (36. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Masten, A. S. (2011). Resilience in children threatened by extreme adversity: framework for research, practice and translational synergy. *Development And Psychopathology*, 23, 493–506.

Masten, A.S., Obradovic, J. (2006). Competence and resilience in development. *Annals Of The New York Academy Of Sciences*, 1094, 13–27.

Öğülmüş, S. (2001). *Bir kişilik özelliği olarak yılmazlık*. I. Ulusal Çocuk Ve Suç Sempozyumu: Nedenler ve Önleme Çalışmaları, 29-30 Mart, Ankara.

Özbağır, T. (2019). *Öğretmenlerde psikolojik dayanıklılığının duygusal zekayla pozitif öğretmen özellikleriyle ve demografik değişkenlerle ilişkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Özcan, B. (2005). *Anne-babaları boşanmış ve anne-babaları birlikte olan lise öğrencilerinin yılmazlık özellikleri ve koruyucu faktörler karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Smith, J. L., Hollinger-Smith, L. (2008). Savoring, resilience, and psychological well-being in older adults. *Aging Ment Health*, 19(3), 192-200.

Stewart, M., Reid, G. J., Mangham, C. (1997). Fostering children's resilience. *Journal Of Pediatric Nursing*, 12(1), 21-31.

Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics*. (6. edition). Pearson Education.

Terzi, Ş. (2005). Öznel iyi olmaya ilişkin dayanıklılık modeli. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Terzi, Ş. (2006). Kendini toplama gücü ölçeğinin uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 26, 77- 86.